

Gyermekéveimből

Jöttek a téli hónapok.

Az elhagyottságnak és elesettségnek valami végtelen szomorúsága fog el még most is a hófelleges, nyomott téli napokon. Éveken keresztül ivódott belém a tél sok-sok kínja, baja, mint meztelen bőrbe a tetováló festék: lemosni többé nem lehet. Nagy szegénységünk különösen télen ütközött elő. Nyomorogtunk, fagyoskodtunk, akár az útszéli koldúsok. Emlékszem: az iskolába mindig lyukas csizmában mentem. Új lábbelim soha nem volt. Azt szaggattam cafatokká, ami még a bátyáimtól maradt, mert kinőtték. Ha jöttek a dércsipős teleleji napok, mikor meztláb már nem lehetett menni, anyám fölment a padlásra és lehozott egy pár lyukas talpú, penészes csizmát.

— Ez legalább nem lesz kicsi — szokta mondogatni mindig. Jó sok kapcát beléhúzhatsz, hogy ne fázzon a lábad.

Csakugyan nem volt kicsi, akár az ágyról beleugorhattam volna. De bármennyi rongyot csavargattam a lábamra mindig fázott. A lyukas talpon benyomult a hó, elolvadt és átnedvesítette a legvastagabb kapcát is. Úgy próbáltam segíteni a dolgon, hogy kívülről is becsavargattam ronggyal, de így meg éktelenül etrombán festett. A testi kínokon kívül még külön lelki fájdalomaim is voltak, mert a többi gyerekek mindig csúfolódtak velem:

— Oláj.. boeskorban jár az oláj...

— Hol hagyta a medvét?

— Táncoltass már medvét, boeskoros oláj!....

Otthon sírva panaszkodtam az anyámnak, de mit segíthetett volna szegény? Egyetlen hathatós segítség lett volna, ha rendes csizmát vesz a számomra, de hát az csak mesebeli álom maradt mindig. Még Feri bátyámnak se tudtak venni. Emiatt sűrű veszekedések voltak.

Volt még egy kis bűzánk. Bátyám mindenáron el akart adni belőle egy mázsát, hogy legyen csizmára való.

— Szégyellek már az emberek közé menni ilyen toprongyosan. Egész nyáron dolgozok, mint egy állat és még rendes csizmára se telik.

— Ki tehet róla? — siránkozott az anyám. — Talán én? Nekem sincs egy rendes ruhám, amiben a piacra menjek. Még a falatot is elvonom a számtól, hogy nektek több legyen. Most mégis rajtam keresed a nyomorúságod okát?

— Dögölünk meg mindnyájan éhen — dühöngött a bátyám.
— Ha már élni sem lehet rendesen.

Anyám csak sírt az ilyen összezördülések után és én vele sírtam. Azokban az időkben mi sokat sirtunk és keveset nevettünk. A jókedv nálunk ünnepszámba ment. Az anyéim sokat harcoltak az életért, a kenyérért, de még többet egymás ellen. Én csak kívülről néztem sűrű háborúskodásukat, de talán legtöbbet szenvedtem tőle, mert mindegyikük keserűségéből jutott rám is elegendő.

Emlékszem, egy süket téli estén történt, hogy én is belekeveredtem először a hareba.

Korán lefeküdtem, mert hideg volt a szoba. A fehérre meszelt búboskemence hidegen hallgatott a sarokban. Anyám nem volt odahaza. Elment bandázni valamelyik szomszédhoz. Ez persze csak ürügy volt, mert anyám nem volt soha társaságkedvelő. A beszélgetést is inkább csak hallgatni szerette, mert a szavak zsongása elálmosította és akkor olyan jól lehetett ábrándozni soha át nem élt szépségekről. Most is csak azért ment el, hogy ott talán meleg szobára talál.

Nálunk csak Feri bátyám volt otthon és Füleki bácsi jött át, a harmadik szomszédból. Kabátjukba húzódva üldögéltek a hideg kemence mellett. Talán hogy áltassák magukat. Cigaretáztak és közben nagyokat köptek a földre és a lábukkal mindig elmozdították. Csöndesen beszélgettek, de — a szavak értelme most nem érdekelt. Mélyen behúzódtam a takaró alá és hagytam magam elringatni a szavak zsongásától. Kicsit fáztam, mert vékony volt a takaró. Valamikor vastagon duzzadó volt még ez a duyyha, de anyám a nyomorúság napjaiban kiszedegette belőle kiíónként a tollat és cladta. Mindig mondta, hogy majd visszateszi a legközelebbi koppasztáskor, de soha nem jutott hozzá. Lassan már csak a tokja és a huzata maradt meg.

A szobában sötét volt. Kint az úton néha csengős szán száguldott el a tanyák felé. A bentiek csöndesen elhullajtott szavai mint jótékony álom borultak a szememre. Ha pillanatokra elhallgattak, hiányzott az elringató duruzsolás.

Egyszerre csak fölfigyeltem. A szavak, mintha tűk lettek volna, úgy szűrődtek belém és merev figyelésbe mozdították az egész testemet. Füleki bácsi beszélt:

— Benkőéknél is tele van a góré. Kuttyák nincsenek. Az ember szépen kifeszít néhány szál lécet és már meg is töltheti a zsákokat... Észre se veszik...

— Jó ára van a kukoricának — mondta a bátyám.

Az is. Meg nálunk ott a két malac. Venni nem tudok nekik.

— Nekünk nincs malacunk. De csizma kellene...

— Én mondom, ne gondolkozz sokat a dolgon! A szegény ember úgy él ahogy tud. Meg onnan veszünk, ahol meg se kottyán az a kicsi.

Az álomosság egyszerre kiröppent a szememből. Úgy dobogott a szívem, hogy azt hittem, meghallják. Mozdulni se mertem, nehogy észrevegyék, hogy ébren vagyok és kihallgattam a beszélgetésüket. Vagy talán nem is törődtek velem? Gondolták, hogy úgy se értem miről van szó?

Füleki bácsi nemsokára elköszönt és elment. Kint az ajtó előtt még sokáig elbeszélgettek. Hogy mit, nem értettem. A szavak csak monoton dűnnyögésként ütődtek át a falakon. Én mégis szinte a bőrömmel éreztem minden mondat értelmét. Tudtam: a lopásról beszélnek, hogy mikor mennek. Az én bátyám, az én Feri bátyám lopni akar! El akarja venni a másét. A rémület szinte megmerevítette a tagjaimat. Hát lehetséges ez? Mingyárt arra gondoltam: biztosan megfogják őket és micsoda szégyen lesz az nekünk. És lopni... Hiszen az borzasztó dolog! Nagy bűn!

